

FORMING THE SPIRITUALITY OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS

Nazira Pulatova,

Primary school teacher of the 29th general secondary school of Vobkent district

Zilola Jo'rayeva,

Primary school teacher of the 29th general secondary school of Vobkent district

Gulnoza Kenjayeva,

Primary school teacher of the 29th general secondary school of Vobkent district

Zebiniso Boboyeva,

Primary school teacher of the 29th general secondary school of Vobkent district

Annotation: Spirituality is a concept that represents the spiritual and mental world of man. It includes people's philosophical, legal, scientific, artistic, moral, and religious ideas. At the heart of the term spirituality is the word "meaning." A spiritual person knows exactly what the purpose of life is, finds a way to live a meaningful life, acquires a culture of communication, and approaches every issue from the point of view of honesty and fairness. What is conscience, what is false and true, what is honor, what is honest and what is impure - all of these can be distinguished. In a spiritual society, reason, common sense, justice and good behavior are paramount.

Keywords: spirituality, enlightenment, spiritual maturity, globalization, ethics, national ideology.

BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING MA'NAVIYATINI SHAKLLANTIRISH

Nazira Po'latova,

Vobkent tumanidagi 29-umumiy o'rta ta'lim maktabi boshlang'ich sinf o'qituvchisi

Zilola Jo'rayeva,

Vobkent tumanidagi 29-umumiy o'rta ta'lim maktabi boshlang'ich sinf o'qituvchisi

Gulnoza Kenjayeva,

Vobkent tumanidagi 29-umumiy o'rta ta'lim maktabi boshlang'ich sinf o'qituvchisi

Zebiniso Boboyeva,

Vobkent tumanidagi 29-umumiy o'rta ta'lim maktabi boshlang'ich sinf o'qituvchisi

Annotatsiya: Ma'naviyat — inson ruhiy va aqliy olamini ifodalovchi tushuncha. U kishilarning falsafiy, huquqiy, ilmiy, badiiy, axloqiy, diniy tasavvurlarini o'z ichiga oladi. Ma'naviyat atamasining asosida "ma'no" so'zi yotadi. Ma'naviyatli odam yashashdan maqsad nimaligini aniq biladi, umrini mazmunli o'tkazish yo'lini izlab topadi, muomala qilish madaniyatini egallaydi, har bir masalaga insof va adolat nuqtai nazaridan yondoshadi. Vijdon nima, yolg'on va rost nima, or-nomus nima, halol va harom nima — bularning hammasini bir-biridan ajrata oladi ma'naviyatli jamiyatda aql, sog'lom fikr, adolat va yaxshi xulq ustuvordir.

Kalit so'zlar: ma'naviyat, ma'rifat, ma'naviy yetuklik, globallashuv, axloqiy, milliy mafkura.

Yuksak ma'naviyatli yoshlarni tarbiyalash va ularning manaviy barkamolligini shakllantirish vazifasi bugungi kunning eng dolzarb masalalaridan biri ekanligi hech kimga sir emas. Globallashuv jarayoni va uning salbiy oqibatlaridan biri bolmish ommaviy madaniyatning yoshlar ongiga tasiri nuqtayi nazaridan olib qaralganda, manaviyati yuksak, aqlan barkamol va manan yetuk shaxslarni yetishtirish birmuncha masuliyatli va jiddiy vazifadir. Yoshlarning manaviyatini yuksaltirish uchun ular ongida manaviyat tushunchasini chuqur singdirish, qolaversa, Birinchi Prezidentimiz I.Karimov tabiri bilan aytganda

Manaviyatni tushunish, anglash uchun avvalo insonni tushunish, anglash kerak ligini yani insonning ozligini, qadr-qimmatini anglamog uchun qoldan kelgan barcha chora-tadbirlarni korish lozim.

Ma'naviyat va ma'naviy yetuklik tushunchalari haqida quyidagicha ta'riflar keltiriladi : T. Mahmudov fikricha, Manaviyat insonning malum darajadagi jismoniy, aqliy, axloqiy va ruhiy balogati va dunyoqarashini ifodalovchi tushunchadir. Yoki boshqa manbalarda shunday ta'riflar bor: Manaviyat odamning ruhiy va aqliy olamining majmuidir, Inson barcha tirik mavjudotning gultoji, hayot guli deyilganda uning yuksak ma'naviyat egasi ekanligi nazarda tutiladi. Manaviyat insoniylikka olib boradigan, insonni inson, millatni millat qiladigan ajoyib xislat va fazilatlar yigindisidir. Manaviyat insonning bilimi, tajribasi va mehnat malakasi, odob axloqi, iymon va etiqodi, mafkuraviy qarashlarining yaxlit tizimidir. Manaviy yetuklik shunday bir xazinaki, uni egallagan odam insoniy qadr qimmatini hamma narsadan ustun qoya oladi, o'z manfaatini o'zgalar manfaati bilan qosha oladi, hayot mamot masalalari hal bolayotgan damlarda aql-idrok doirasidan chiqmaydi.

Barkamol avlod tarbiyalash insoniyatning eng yorqin orzusi bolib kelgan. Biroq dunyo xalqlarining barchasi ham bu haqida oylayvermagan. Bunday orzudagi insonlar azaliy marifatga, madaniyatga mansub bolgan yurtlarning donishmandlari eng motabar ziyolilar, hukmdorlari, hisoblanganlar. Ularning orasida Ozbekiston deb atalmish muazzam zaminimizda yashagan bobolarimizning oz orni hurmati bor. Bu jahon hamjamiyati tomonidan qabul qilingan haqiqatdir. Barkamol avlodni tarbiyalash orzusida oz tariximizdan juda kop dalillar keltirishimiz mumkin.

Al-Farobiyning Fozil odamlar shaxri asaridagi goyani yodga oling. Unga kora jamiyatning xar-bir fuqarosi mansabi, tutgan orni, yani kim bolishidan qati nazar Fozil kishi. Fozil inson oz davlatining barcha qonun qoidalarini yaxshi biladi unga amal qiladi, fikrlaydi, oz kasbining ustasi, lozim bolganda Vatani uchun jon fido qiladi. Fozillar shaxri axolisi bir-biriga hurmatda boladi, ota-ona va farzand, ustoz shogird ortasida sharqona nazokat, mehr va ehtirom boladi.

Avvalo bunday fikr yuritishning ozi bobolarning manaviy darajasi naqadar yuksak bolganligini va albatta bunday fikr aytish bu borada kop asrlik meroslarni organish natijasida vujudga kelishini takidlash joiz. Demak bizning barkamol avlod tarbiyalash haqidagi niyatimiz uchun manaviy asos bor. Millatimiz urf-odatlaridagi, qonidagi marifiy tushunchasi, ilm va bilimga intilishi xislati bir necha ming yillar davomida shakllangan sayqal topgan. Bir soz bilan aytganda deb takidlaydi I.A.Karimov, marifatga intilish xalqimizning azaliy vazilatlaridan biridir. Bobolarning shu kabi oy-fikrlari tildan-tilga kochgan. Bunday xalq, ayniqsa yurtboshilar xabardor bolishgan.

Hozirgi kunda bu masalalarga birinchi darajali ahamiyat berishimizning boisi imoni butun, etiqodi sobit va axloqiy fazilatlarini yuksak individlargina jamiyat oldida turgan murakkab vazifalarni ham barqaror qila oladilar. Buyuk kelajak manaviy barkamol insonlarga tayangandagina yaratiladi, qad kotaradi. Boshqacha aytganda, manaviy barkamol insonlarga buyuk kelajakni yarata oladilar. Shuning uchun manaviy barkamol insonni, sog'lom avlodni tarbiyalash muhim va dolzarbdir. Bu masalada yurtboshimizning quyidagi sabogi ibratlidir: Biz soglom avlodni tarbiyalash, voyaga yetkazishimiz kerak. Soglom kishi deganda faqat jismoniy soglomlikni emas, balki sharqona axloq odob va umumbashariy goylarni ruhida komil topgan insonni tushunamiz. Korinib turibdiki, Sharqona axloq odob umumbashariy goylar ruhida tushunchani onggiga singdirib olgan kishi yuksak manaviyatni, yani barkamol inson hisoblanadi. Maaviy barkamolni insonning dunyoqarashi, etiqodi, ruhiyati, xulq atvori normalari, axloq odobi bilan bevosita aloqadorlikda olib qaraladi. Manaviy barkamol inson kishilar xalq taqdiri va farovinligi, vatan taqdiri va uning ravnaqini oylaydilar. Ular mutellikda, qaramlikda yashashni istamaydilar.